

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2015-13

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

(Ayrıbasım/Offprint)

Suna - İnan Kiraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
Suna & İnan Kiraç Research Institute on Mediterranean Civilizations

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

• Pisidia Antiokheia Kazısı 2014	Mehmet Özhanlı	1
• Antiochia ad Cragum Arkeolojik Araştırma Projesi: 2014 Sezonu	Biröl Can – Michael Hoff – Rhys Townsend Ece Erdoğan – Timothy Howe	8
• Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları 2014	Sema Doğan – Ebru Fındık – Vera Bulgurlu	15
• Elaiussa Sebaste 2014 Yılı Arkeolojik Araştırmaları	Eugenia Equini Schneider – Tullia Ritti	23
• Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2014	Gülsün Umurtak – Refik Duru	30
• Kastabala 2014	Turgut H. Zeyrek – Ali Nadir Zeyrek	36
• Kelenderis 2014 Yılı Kazı Çalışmaları	K. Levent Zoroğlu	39
• Kibyra 2014 Yılı Çalışmaları	Şükrü Özudođru	47
• Ksanthos Kazıları 2014	Burhan Varkıvanç	55
• Letoon Kazısı 2014 Yılı Arazi Çalışmaları	Sema Atık Korkmaz – M. Baki Demirtaş Mustafa H. Sayar – A. Tolga Tek	62
• Limyra 2014	Martin Seyer	72
• Olba 2014 Kazıları	Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay	82
• Olympos Kazısı 2014	B. Yelda Olcay Uçkan – Gökçen K. Öztaşkın	87
• Patara 2014 Yılı Çalışmaları	Şevket Aktaş – Erkan Dünder Serap Erkoç – Mustafa Koçak	91
• Sagalassos Yukarı Agora'da 2014 Yılı Kontrol Kazıları	Peter Talloen – Dries Daems Bas Beaujean – Jeroen Poblome	99
• Sagalassos Yakınlarındaki Kaya Kült Alanında Kurtarma Kazıları 2014	Peter Talloen – Jeroen Poblome H. Ali Ekinci	108
• Side 2014 Yılı Kazı ve Araştırmaları	Hüseyin S. Alanyalı	114
• Soli-Pompeiopolis 2014 Kazıları	Remzi Yağcı	131

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

• Adada YüzeY Araştırması 2014	Bilge Hürmüzlü Korholt – Mustafa Adak Çağatay Çelik	140
• Antalya İli Gazipaşa, Alanya, Serik ve Kumluca Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırması 2014	Hakan Öñiz	144
• Boğsak Arkeolojik YüzeY Araştırması 2014	Günder Varinlioğlu	151
• Burdur İli ve İlçelerinde Fosil Lokalitelerinin Tespiti YüzeY Araştırması 2014	F. Arzu Demirel	158

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

- *Excavations at Pisidian Antioch in 2014* Mehmet Özhanlı 1
- *The Antiochia ad Cragum Archaeological Research Project: 2014 Season* Birol Can – Michael Hoff – Rhys Townsend
Ece Erdoğan – Timothy Howe 8
- *Excavations, Conservation and Restoration Work at St. Nicholas Church in Demre-Myra 2014* Sema Doğan – Ebru Findık – Vera Bulgurlu 15
- *Elaiussa Sebaste 2014 Archaeological Research* Eugenia Equini Schneider – Tullia Ritti 23
- *Excavations at Hacılar Büyük Höyük in 2014* Gülsün Umurtak – Refik Duru 30
- *Kastabala 2014* Turgut H. Zeyrek – Ali Nadir Zeyrek 36
- *Excavations at Kelenderis in 2014* K. Levent Zoroğlu 39
- *Archaeological Work at Kibyra in 2014* Şükrü Özüdoğru 47
- *Excavations at Xanthos in 2014* Burhan Varkıvanç 55
- *Fieldwork of the Letoon Excavations 2014* Sema Atik Korkmaz – M. Baki Demirtaş
Mustafa H. Sayar – A. Tolga Tek 62
- *Limyra 2014* Martin Seyer 72
- *Olba Excavations 2014* Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay 82
- *Excavations at Olympos 2014* B. Yelda Olca Uçkan – Gökçen K. Öztaşkın 87
- *Work at Patara 2014* Şevket Aktaş – Erkan Dündar
Serap Erkoç – Mustafa Koçak 91
- *The 2014 Control Excavations on the Upper Agora of Sagalassos* Peter Talloen – Dries Daems
Bas Beaujean – Jeroen Poblome 99
- *Salvage Excavations at a Rock Sanctuary near Sagalassos in 2014* Peter Talloen – Jeroen Poblome
H. Ali Ekinci 108
- *Excavations and Research at Side in 2014* Hüseyin S. Alanyalı 114
- *Excavations at Soli-Pompeiopolis in 2014* Remzi Yağcı 131

SURVEY REPORTS

- *Surveys at Adada in 2014* Bilge Hürmüzlü Korholt – Mustafa Adak
Çağatay Çelik 140
- *Archaeological Underwater Surveys along the Coastline of the Gazipaşa, Alanya, Serik and Kumluca Districts of Antalya Province in 2014* Hakan Öniz 144
- *Boğsak Archaeological Survey 2014* Gündar Varinlioğlu 151
- *Surveys for the Identification of Fossil Localities in the Province of Burdur 2014* F. Arzu Demirel 158

İÇİNDEKİLER

• Aşağı Göksu Arkeolojik Kurtarma Yüzey Araştırması Projesi 2014 Sezonu Çalışmaları	Tevfik Emre Şerifoğlu	163
• Dağlık Kilikia Yayla Arkeolojik Yüzey Araştırması: 2014 Yılı Ormansızlaşma Araştırması	Matthew Dillon – İpek Özalp Nicholas Rauh	169
• Kremna ve Çevresi Yüzey Araştırması 2014	Hüseyin Metin – B. Ayça Polat Becks Ralf Becks – Abdurrahman Uzunaslan Salih Soslu	174
• Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Projesi 2014 Yılı Çalışmaları	Hamdi Şahin	180
• Güneybatı Pisidia’da Yeni Bir Araştırma: Şeref Höyük/Komama ve Çevresi Yüzey Araştırması 2014	Ralf Becks – B. Ayça Polat Becks Hüseyin Metin	185
• Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2014	Fikret Özcan	193
• Phaselis ve Teritoryumu Yüzey Araştırması 2014	Murat Arslan – Nihal Tüner Önen	198
• 2014 Yılı Uylupınar (Erken Kibyra) Yerleşimi Yüzey Araştırması	F. Eray Dökü – İsmail Baytak	208

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• 2014 Yılı Adrasan Tabak Batığı Kazı Çalışmaları	Hakan Öviz – Harun Özdaş	218
• Antalya Kaleiçi Akmed Oteli Kazı Çalışmaları: Bir Doğu Roma (Bizans) Dönemi Gömü Alanı	Onur Kara	222
• İncir Hanı 2014 Yılı Kazı Raporu	H. Ali Ekinci	232
• Perge 2014 Yılı Kazıları	Onur Kara – Mustafa Demirel	239
• Side Arkeoloji Müzesi’nde Yürütülen Numismatik Araştırmaları 2014	A. Tolga Tek – Hüseyin Köker	251

CONTENTS

- *Lower Göksu Valley Archaeological Salvage Surveys Project 2014 Campaign* Tevfik Emre Şerifoğlu 163
- *Rough Cilicia Highland Archaeological Survey: Deforestation Research in 2014* Matthew Dillon – İpek Özalp 169
Nicholas Rauh
- *Surveys in and around Kremna in 2014* Hüseyin Metin – B. Ayça Polat Becks 174
Ralf Becks – Abdurrahman Uzunaslın
Salih Soslu
- *2014 Work of the Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Project* Hamdi Şahin 180
- *New Surveys in Southwest Pisidia at and around Şeref Höyük/Komama 2014* Ralf Becks – B. Ayça Polat Becks 185
Hüseyin Metin
- *Surveys in North Pisidia in 2014* Fikret Özcan 193
- *The Surface Exploration of Phaselis and its Territorium in 2014* Murat Arslan – Nihal Tüner Önen 198
- *Uylupınar (Early Kibyra) Settlement Surveys in 2014* F. Eray Dökü – İsmail Baytak 208

OTHER REPORTS

- *2014 Excavations at the Adrasan Plate Wreck* Hakan Öñiz – Harun Özdaş 218
- *Excavations at the Akmed Hotel in Kaleiçi, Antalya: An East Roman (Byzantine) Burial Area* Onur Kara 222
- *Excavation at İncir Han in 2014* H. Ali Ekinci 232
- *Excavations at Perge in 2014* Onur Kara – Mustafa Demirel 239
- *Numismatic Studies at the Side Archaeological Museum in 2014* A. Tolga Tek – Hüseyin Köker 251

Phaselis ve Teritoryumu Yüzey Araştırması 2014

The Surface Exploration of Phaselis and its Territorium in 2014

Murat ARSLAN – Nihal TÜNER ÖNEN

2014 yılı Phaselis ve Teritoryumu yüzey araştırması T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının izniyle 07 Ağustos - 30 Eylül 2014 tarihleri arasında, arkeoloji, su altı arkeolojisi, epigrafi, tarihsel coğrafya, mimari, ekoloji, botani, zooloji (flora-fauna) uzmanlarından oluşan disiplinlerarası ekiplerin katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir*. Bu yılki çalışmalara kent içinde –akropolis, limanlar, nekropolis alanlarında– ve kentin yakın çevresi ile Tahtalı Dağ eteklerinde devam edilmiştir.

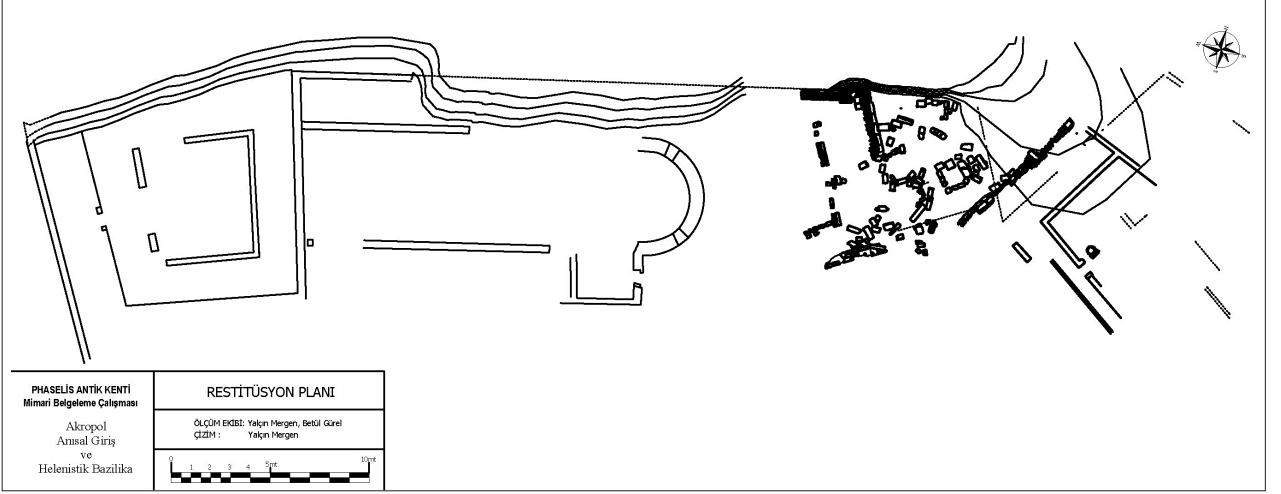
Akropolis ve kent çalışmaları, Phaselis kentinin yerleşim arkeolojisine ilişkin var olan bilgilerimize yenilerini eklememize büyük katkı sağlamıştır. M.Ö. 7. yy.'da

The surface exploration of Phaselis and its territorium in 2014 was conducted by an interdisciplinary team consisting of experts in archaeology, underwater archaeology, epigraphy, historical geography, architecture, ecology, botany and zoology (flora-fauna) between 7 August and 30 September with the permission of the Turkish Ministry of Culture and Tourism. This year research continued within the city at the acropolis, harbours and necropolis, and in adjacent areas and on the slopes of Mt. Tahtalı.*

Studies on the acropolis and the city have contributed considerably to our knowledge of the settlement

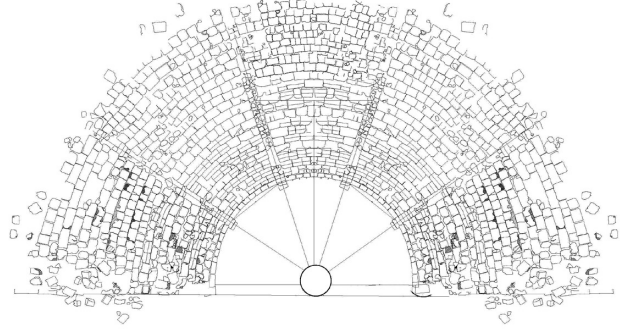
* Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adına başkanlığımızda sürdürülen yüzey araştırması, Side Müzesi'nden Uzman M. Kılınç'ın temsilciliğinde ve Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Eskiçağ Akdeniz Araştırmaları A.B.D. yüksek lisan öğrencileri F. Yılmaz, E. Kurul, A. Akçay, B. Gürel, E. Çelik ve Edebiyat Fakültesi'nden E. Bilgiç ile Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Sanat Tarihçi Yrd. Doç. Dr. Y. Mergen ve Sorbonne Üniversitesi'nden Uzm. Ark. Dr. M. Kürkcü'nün katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya değişik tarihlerde değişik uzmanlık alanlarından araştırmacılar katılmıştır: Liman Araştırmaları için Selçuk Üniversitesi'nden Uzm. Ark. Dr. E. Aslan ve Sualtı Araştırmacıları M. Bircan ile K. Bircan; Mimari Araştırmaları için Yk. Mimar Rest. Ark. Dr. L. Kaderli; Seramik Araştırmaları için Avusturya Arkeoloji Enstitüsü'nden Uzm. Ark. B. Marksteiner; Tarihsel Coğrafya Araştırmaları için Marmara Üniversitesi'nden Uzm. Ark. Epigraf H. S. Öztürk; Database çalışmaları için Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nden Ark. Yrd. Doç. Dr. F. Demir; Flora/Botanik Araştırmaları için Akdeniz Üniversitesi'nden Doç. Dr. S. R. Göktürk, Doç. Dr. H. Sert ve Yrd. Doç. Dr. Ö. Tufan Çetin; Fauna/Zooloji Araştırmaları için Akdeniz Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. M. Yavuz ve Uzm. R. Tunç; Ekoloji Araştırmaları için Akdeniz Üniversitesi'nden Doç. Dr. H. Çetin; hava fotoğraflarının çekimi için Ark. A. Karahan. Araştırmamızın İSGB uzmanlığını ise A. Önen gerçekleştirmiştir. Araştırmamıza katılan tüm araştırmacı ve öğrencilerimiz ile Bakanlık Temsilcimize değerli katılımları için teşekkür ederiz.

* *The surface survey conducted under our direction for the Akdeniz University Faculty of Letters was carried out under the supervision of Exp. M. Kılınç from the Side Museum. F. Yılmaz, E. Kurul, A. Akçay, B. Gürel, E. Çelik, postgraduate students from the Mediterranean Civilizations Research Institute, Ancient Mediterranean Department; E. Bilgiç, from the Faculty of Letters; Art Historian Assist. Prof. Y. Mergen, from Dokuz Eylül University and Exp. Archaeologist Dr. M. Kürkcü from the Sorbonne participated. Various researchers with various fields of expertise contributed to our research for varying periods of time: for research on the harbours, Exp. Archaeologist Dr. E. Aslan, from Selçuk University; Underwater Researchers M. Bircan and K. Bircan; for architectural research, Master Architect Rest. Archaeologist Dr. L. Kaderli; for ceramic research Exp. Archaeologist B. Marksteiner, from the Austrian Institute of Archaeology; for Historical Geography Research Exp. Archaeologist Epigrapher H. S. Öztürk, from Marmara University; for Database Studies Archaeologist Assist. Prof. Dr. F. Demir, from Osmaniye Korkut Ata University; for Flora/Botanic Research Assoc. Prof. Dr. S. R. Göktürk, Assoc. Prof. Dr. H. Sert and Assist. Prof. Dr. Ö. Tufan Çetin, from Akdeniz University; for Fauna/Zoology Research Assist. Prof. Dr. M. Yavuz and Exp. R. Tunç, from Akdeniz University; for Ecological Research Assoc. Prof. Dr. H. Çetin, from Akdeniz University; for Aerial Photography Archaeologist A. Karahan and for OHSS expertise A. Önen. We thank all the researchers and students who participated in this research and the Ministry representative.*

Res. 1 Akropolis üzerindeki Sütunlu Yapı ve önünde uzanan meydan ile Akropolis Kilisesi'nin restitüsyon planı (Y. Mergen)
Fig. 1 Restitution plan of columned structure on the Acropolis, the Square in front, and Acropolis Church (Y. Mergen)

kurulan kentin ilk yerleşim sahası olan 80 dönümlük akropolis tepesi, yoğun bitki örtüsü nedeniyle kendini günümüze kadar bilinmez kılmayı başarmıştır. Bu yılki çalışmalarımız yoğunluklu olarak akropolisin güney ve güneybatı kısmında sürdürülmüştür. İlk olarak geçen yılki araştırma sezonunun sonunda tespit ettiğimiz, teraslanmış alan üzerine oturtulmuş, 3 basamağı görülebilen, tespit edildiği kadarıyla, kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu ve üzerinde yapı yazıtını taşıyan sütunlu yapının restitüsyon planı çıkarılmış ve kentin bu kısımdaki yerleşim dokusu anlaşılmaya çalışılmıştır. Söz konusu yapının hemen güneyinde, kentin muhtemelen piskoposluk bazilikası keşfedilmiştir. Doğu-batı doğrultusunda 60,81 m., kuzey-güney doğrultusunda 22,60 m. ölçülerine sahip 3 nefli bazilikanın planı çıkarılıp kent planına işlenmiştir (Res. 1). Çalışılan her iki alanda seramik taramasına odaklanılmış ve profil veren seramiklerin çizimleri yapıldıktan sonra fragmanlar tekrar aynı yerlerine bırakılmıştır. Klasik Dönem'den Doğu Roma'ya kadar tarih veren seramikler, söz konusu alanın kentin kuruluşundan terk edilmesine kadar kesintisiz bir yerleşime ev sahipliği yaptığını kanıtlaması açısından dikkate değerdir. Akropolis tepesi üzerinde yürütülen çalışmalar, alanın istisnasız olarak her metrekaresinin iskan alanı olarak kullanıldığını göstermiştir. Kuzey ve kuzeydoğu kısımlarda, nispeten gelecek seneki çalışmalarımıza altlık oluşturmak üzere sürdürdüğümüz çalışmalarda, yerleşimin bu kısmının daha erken döneme işaret eden nitelikli kamusal yapılara ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu yıl itibarıyla akropolis üzerinde kentin su ihtiyacını karşılayan sarnıç yapılarına yönelik olarak tespit, belgeleme ve tipokronoloji çalışmalarımıza başlanmıştır. Önümüzdeki yıl itibarıyla, her bir sarnıcın tipolojisinin belirlenip ölçüm ve çizimlerinin yapılması,

Res. 2 Tiyatro taş planı (A. Akçay)
Fig. 2 Stone plan of Theatre (A. Akçay)

archaeology of Phaselis. The eight hectare acropolis hill –the first settlement area of the city which was established in the 7th century B.C.– has remained relatively unknown to the present day, due to its heavy vegetation cover. This year our studies were conducted mainly on the southern and south-western part of the acropolis. A restitution plan of the columned structure discovered at the end of the last year's research was prepared. It is located on a terraced area with three stairs visible and orientated in a north-east-south-west direction. We also confirmed that it had a construction inscription on it. The settlement texture in this part of the city was investigated. Just south of the columned structure the probable location of the basilica of the bishopric was established. The plan of the three-nave basilica, measuring 60.81 m. east to west and 22.60 m. north to south, was made and added to the city plan (Fig. 1). A surface ceramic survey was conducted in the researched areas. After the profiles of the ceramics were drawn and photographs taken, the fragments were returned to their former locations on the

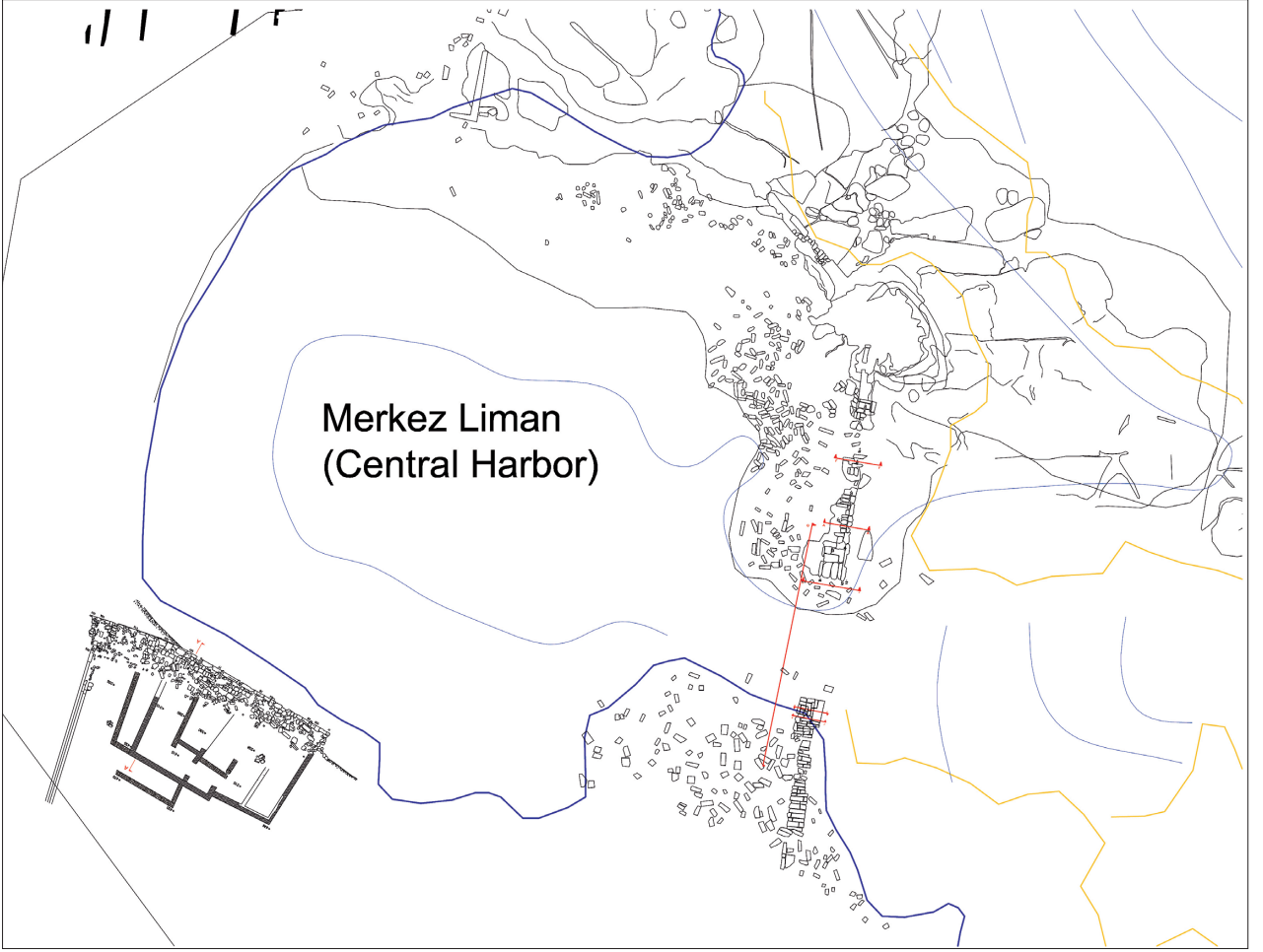
Res. 3
Kent limanlarında yürütülen airbot x6 ile ortografik fotoğrafıma çalışmaları (A. Karahan)

Fig. 3
Orthographic photographic studies with airbot x6 conducted in City Harbours (A. Karahan)

gps koordinatlarının kent planına işlenmesi planlanmıştır. Akropolis'in kuzeybatı etekleri üzerinde, skene ve caveası ile ayakta duran tiyatro ortografik olarak fotoğrafılanmış ve plan çizimlerine başlanmıştır (Res. 2). Askeri Liman ile Güney Limanı birbirine bağlayan ana caddeyi Güney Liman tarafında sonlandıran, tek kemerli ve üzerinde İmparator Hadrianus'un Phaselis'e gelişini kutlayan bir ithaf yazıtı taşıyan Hadrian Kapısı'nın röleve çizimleri yerinde kontrol edilmiştir.

Liman Araştırmaları kapsamında, kent limanlarının airbot x6, dron gibi uzaktan ölçüm, fotogrametrik çekimleri ile isometrik haritalarını çıkarma çalışmaları yapılmış ve elde edilen veriler veritabanımızdaki topoğrafik haritaya işlenmiştir (Res. 3). Ayrıca sualtı ekip üyelerimiz tarafından gerçekleştirilen bu yılki çalışmalarımız sırasında Phaselis'in üç limanı ve mendirekleri (235 m. uzunluğundaki ve yak. 4 m. genişliğindeki kuzey mendirek ile Güney Limanı'nda tespit ettiğimiz ve yak. 80 m. boyunca ilerleyen mendirek); Akropolis'in etrafı; Phaselis'ten Alacasu istikametine kadarki sahil şeridi; Phaselis'ten Tekirova'ya kadarki sahil şeridi; Üç Adalar'ın bir bölümü tetkik edilmiş, kent ile yakın çevresine ilişkin önemli çapalama alanları ile amphora ve seramik buluntuları saptanmıştır. Gerek elde ettiğimiz veriler gerekse liman ve mendirek çizimleri topoğrafik haritamıza işlenmiştir (Res. 4). Şu anda sualtı ekiplerimiz

site. The ceramic finds, dating from the Classical Period through the East Roman Empire, are remarkable for providing evidence that this area experienced uninterrupted settlement from the time the city was established to the time of its abandonment. Studies conducted on the acropolis hill have shown that each square metre of the area without exception was employed as a residential area. In our studies undertaken to prepare for next year's research of the north and north-east parts of the acropolis, it was determined that this area of the settlement was reserved for official public buildings from an earlier period. This year the detection and documentation of the acropolis's cistern structures that stored water in the city, along with related typological and chronological studies, were begun. We plan that by the end of the next year, the typology of each cistern will have been determined, the measurements and drawings made, and the GPS coordinates of each added to the city plan. The theatre standing with its skene and cavea on the north-west slope of the acropolis was photographed orthographically, and the drawings of its plan were begun (Fig. 2). The main street running from the Military Harbour to the South Harbour ends near the latter at Hadrian's Gate, which carries a dedicatory inscription praising the Emperor Hadrian's visit to Phaselis. Relievo drawings of the gate were checked in situ.

Res. 4 Phaselis kent limanı, plan (E. Aslan)

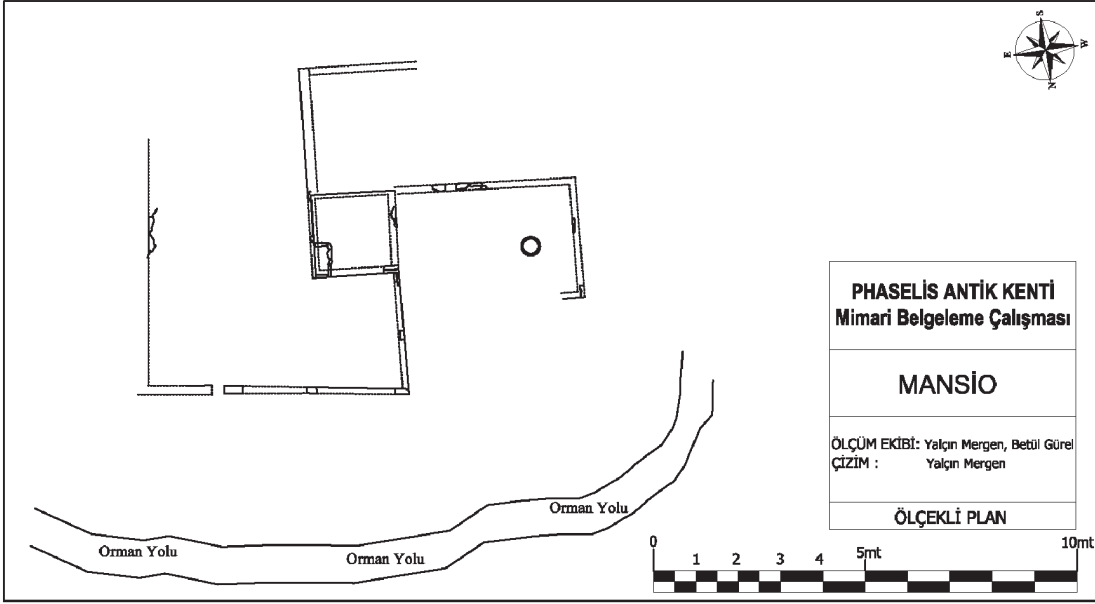
Fig. 4 Phaselis City Harbour, plan (E. Aslan)

tarafından verilerimizin daha ileri teknik kullanılarak optimize edilme çalışmaları yapılmaktadır.

Kentin nekropolis alanlarına yönelik çalışmalarda bu sene kentin kuzeybatı nekropolisi üzerinde yoğunlaşmıştır. İlk aşamada söz konusu nekropolisdeki 34 mezarın tipolojisi, sınıflandırılması, gps koordinatları ve tanımlamaları yapılmış, fotoğraflandırıarak topoğrafik haritamıza eklemleme çalışmaları başlatılmıştır. Ancak önümüzdeki sezon bu ve diğer nekropolislerin detaylı bir şekilde taranması ve veri aktarımının ileri teknoloji metotlar kullanılarak daha rafine ve sistematik bir şekilde işlenmesi yapılacaktır.

Kentin yakın çevresinde yürütülen çalışmalarda kentin, kuzeyde Çamyuva, güneyde Tekirova, batıda ise Tahtalı Dağ istikametinde var olan 1. Derecedeki Sit Sınırından daha geniş bir alana yayıldığı görülmüştür. Kentin hinterlandındaki arkeolojik materyal kültür kalıntılarının her yönde nekropolis, çiftlik (kuleli çiftlik) yerleşimleri, tekil ve bir aradaki yapı toplulukları, işliki iskan

Within the scope of the Harbours Research, telemetry including airbot x6, drone, photogrammetric filming and isometric charting studies of the city harbours were conducted. The data obtained were inserted into the topographic map in the research database (Fig. 3). Further, during this year's research conducted by the members of the underwater team, the three harbours of Phaselis and their breakwaters were explored. The northern breakwater is 235 m. long and ca. 4 m. wide, while that located in the South Harbour extends for a length of ca. 80 m. Also explored was the coastline around the acropolis as well as that from Phaselis toward Alacasu and from Phaselis toward Tekirova together with parts of the Üç Adalar. The anchorages important for the city and the area around them were located. Amphora and ceramic finds were detected and recorded. Both the data obtained and the harbour and breakwater drawings were inserted into the topographic map (Fig. 4). Optimisation studies are now being conducted by the underwater team using the advanced technology employed.

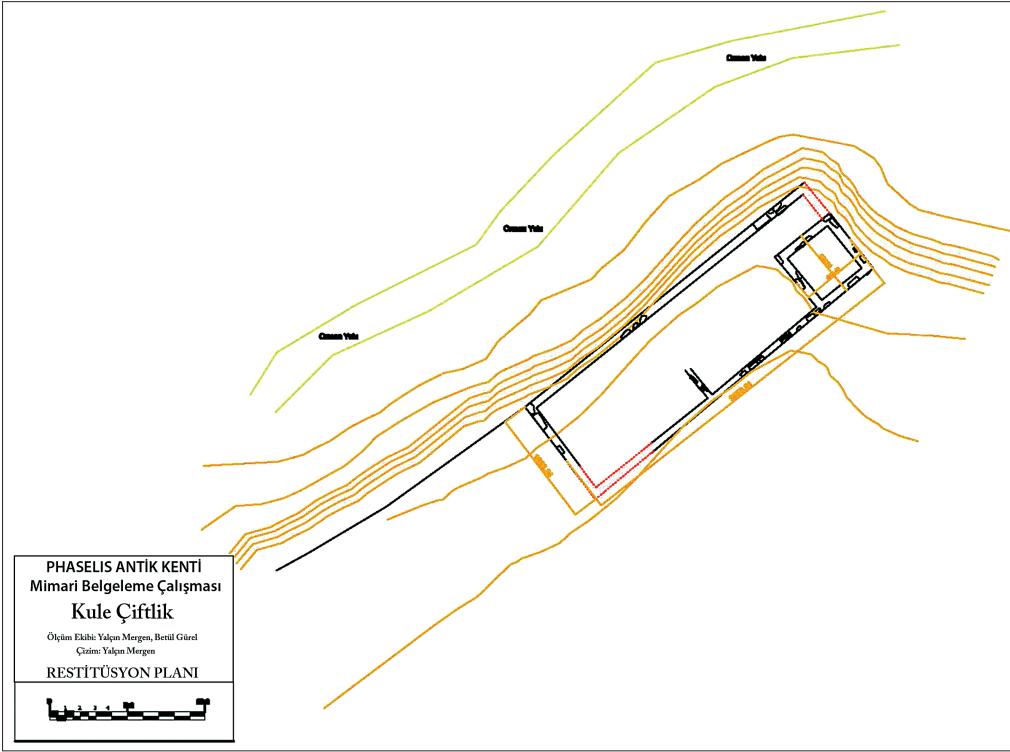
Res. 5
Mansio taş planı
(Y. Mergen)
Fig. 5
Mansio stone
plan
(Y. Mergen)

alanları, şapel ve kiliseler, tahkimatlı yerleşimler, kent-çik (polikhnon) ve köyler (kome) ile bunlarla bağlantılı teraslar, antik yol güzergahları ve de kentin su teminine yönelik tespit edilen kalıntılar gps girdileri alınarak fotoğraflanmış ve tanımları yapıldıktan sonra topografik haritamıza ve oluşturduğumuz veritabanımıza işlenmiştir. Kentin yayılım alanını bütüncül bir şekilde tanımlayan bu arkeolojik kalıntıların özellikle Antalya Kumluca Karayolu istikametinde Tahtalı Dağ eteklerindeki taşınmaz kültür varlıklarını kapsayacak şekilde genişletilmesi ve 1. Derece Sit Alanı olarak tescil edilmesi yönünde gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

Antalya-Kumluca karayolundan Phaselis ören yerine girişin hemen kuzey batısında, kentin merkezine yaklaşık 2,5 km. uzaklıkta, geçen yılki çalışmalar sırasında tespit edilen ve kente olan mesafesi, plan tipinin özellikleri ve "Tabula Peutingeriana"dan elde edilen veriler ışığında Olympos ile Phaselis arasındaki antik yol güzergahı üzerinde konumlanan mansio yapısı olduğu düşünülen yapının ölçekli taş planı çıkartılmıştır (Res. 5). Görülebilen mimari unsurlar doğrultusunda, kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık 32 m., doğu-batı doğrultusunda ise yaklaşık 41 m.'lik bir alan üzerinde konumlanan söz konusu yapı topluluğunun, çevresinde ve yüzeyde izlenebilen mimari yapı elemanları dolayısıyla daha geniş bir alana yayıldığı düşünülmektedir. Söz konusu mansio yapısının güney-güneybatısında tespit edilen çiftlik (kuleli?) ve işlik yapısına ait kalıntıların da restitüsyon planları çıkartılmıştır (Res. 6). Kullanılan malzemenin kalitesi ve kalın duvar ölçüleri ile yapıya ait ve geniş bir alana yayılan duvarların oldukça kalın bir yıkıntı katmanı altında kalmış olması, çiftlik olarak

Within the scope of the Necropolis Research, the main focus this year was on the north-west necropolis. In the first phase, the typology, categorisation, GPS coordinates and descriptions of 34 graves in this necropolis were completed. Studies then began for their insertion into our topographic map after they were photographed. However, next season a detailed scan of both this necropolis and others will be conducted, and the data transfer will be processed in an updated and systematic manner employing advanced technological methods.

Within the scope of the studies conducted in adjacent areas, it was established that the city had expanded beyond the borders of the 1st Degree Archaeological Site Border, which is located in the direction of Çamyuva to the north, Tekirova to the south and Tahtalı Mountain to the west. GPS points were established that mark the location of cultural remains, of archaeological material in the hinterland of the city, all over the necropolis, farm (tower farmstead) settlements, single structures and groups of structures, settlements with workshops, chapels and churches, settlements with fortification, small towns (polichnion) and villages (kome) and their related terraces. Ancient routes and water supply remains were found, photographed and inserted into the topographic map and database. Since the discovery of these archaeological remains has totally altered the understanding of the settlement including the previously unrecorded expansion of the city, essential steps were taken in order to protect the area in question. The particularly immovable cultural properties on Tahtalı mountain-side in the direction of the Antalya-Kumluca Highway

Res. 6
Kuleli çiftlik
restitüsyon planı
(Y. Mergen)

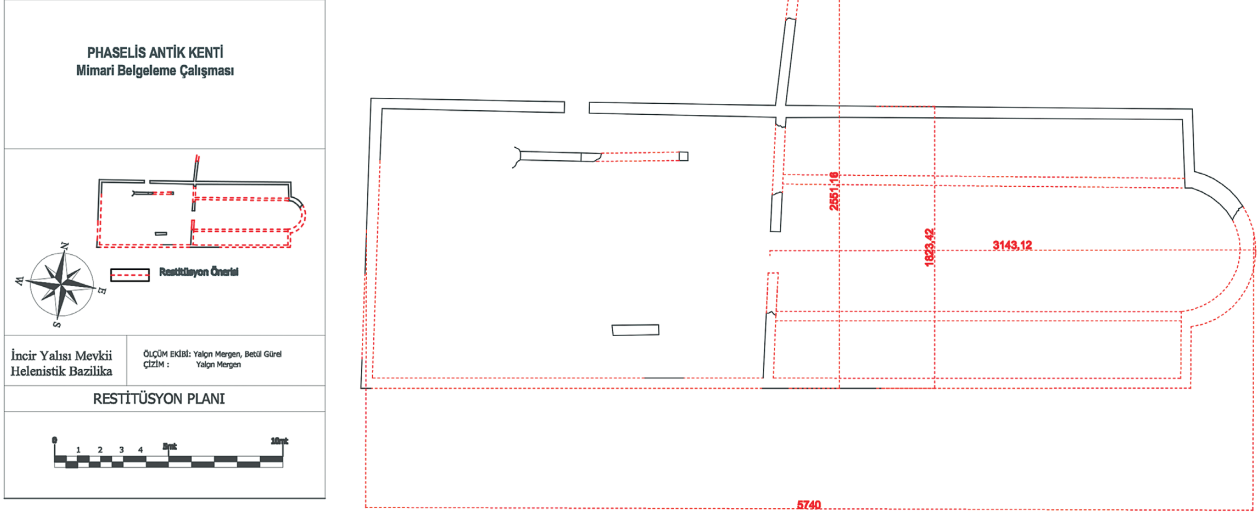
Fig. 6
Tower farmstead
restitution plan
(Y. Mergen)

tanımlanan yapının yüksek cepheli olduğunu düşündürmektedir. Suni bir teras üzerine konumlanan yapı topluluğunun hem teras hem de kapalı mekân duvarlarına ait kalıntılar yüzeyde rahatlıkla görülebilmektedir. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda 33,73x10,88 m. ölçülerinde uzanan yapı kalıntılarının güneybatısında 0,80 m. ölçüsüne sahip duvarlarla inşa edilmiş ana çiftlik binası yer almaktadır. Düzgün kare planlı ana yapının duvarlarının kalınlığı ve benzer örnekleri nedeniyle iki ya da üç katlı olması olasılık dâhilindedir. Kule çiftlik yapı topluluğunun yaklaşık 175 m. kuzeyinde ve çiftliğin yer aldığı tepenin hemen altında yer alan ışık 14x12,65 m. ölçülerindedir. Alandan geçen orman yolu dolayısıyla oldukça tahrip edilmiş olan yapının çevresinde çok sayıda büyük boyutlu saklama kaplarına ait pişmiş toprak malzeme parçaları ve preslere ait taş malzemeler görülmektedir.

Söz konusu çiftlik ve ışık yapılarının doğu-güneydoğusunda uzanan düzlük alan antik çağda tarım amaçlı kullanılmış olmalıdır. Bu alan doğuda denizle sınırlanmaktadır. Phaselis güney limanını barındıran koyun hemen devamı niteliğindeki bu kumsal günümüzde İnciryalı Koyu olarak adlandırılmaktadır. İnciryalı Koyu'nun kuzeydoğusunda, sahilde ve kıyı kenar çizgisine çok yakın bir mevkide bulunan yapı topluluğunun da bu yılki araştırmalarımız sırasında restitüsyon planı çıkartılmıştır (Res. 7). Söz konusu yapı topluluğu içinde doğu-batı doğrultusunda 57,40 m., kuzey güney

have the area registered officially as a 1st Degree Archaeological Site.

What is thought to be a Roman mansio was discovered in the course of last year's survey. Located according to the Tabula Peutingeriana on the ancient itinerary between Olympos and Phaselis, it was found just to the north-west of the entrance to the Phaselis archaeological site from Antalya-Kumluca Highway, 2.5 km. from the city centre. A stone plan was drawn, and its distance from the city and the planning features of the structure were established (Fig. 5). In accordance with the architectural elements observed, the structure – which extends over an area of 32 m. in a north-south direction and 41 m. in an east-west direction – is thought to cover an even wider area. This is suggested from the architectural elements lying around and on the surface. Restitution plans of the remains of a farm (castellated?) and workshop found to the south-south-west of the mansio were made (Fig. 6). The quality of the material used and the thickness of the wall along with the fact that the walls belonging to the structure are spread over a wide area and remain under a very huge ruin layer, lead us to think this high-fronted structure was probably a farm. The remains belonging both to the terrace and interior walls of the structure, which is situated on an artificial terrace, can easily be seen on the surface. To the south-west of the structural remains, which lie over an area measuring 33.73x10.88 m. and orientated in

Res. 7 İnciryalısı Bazilikası restitüsyon planı (Y. Mergen)

Fig. 7 İnciryalısı Basilica restitution plan (Y. Mergen)

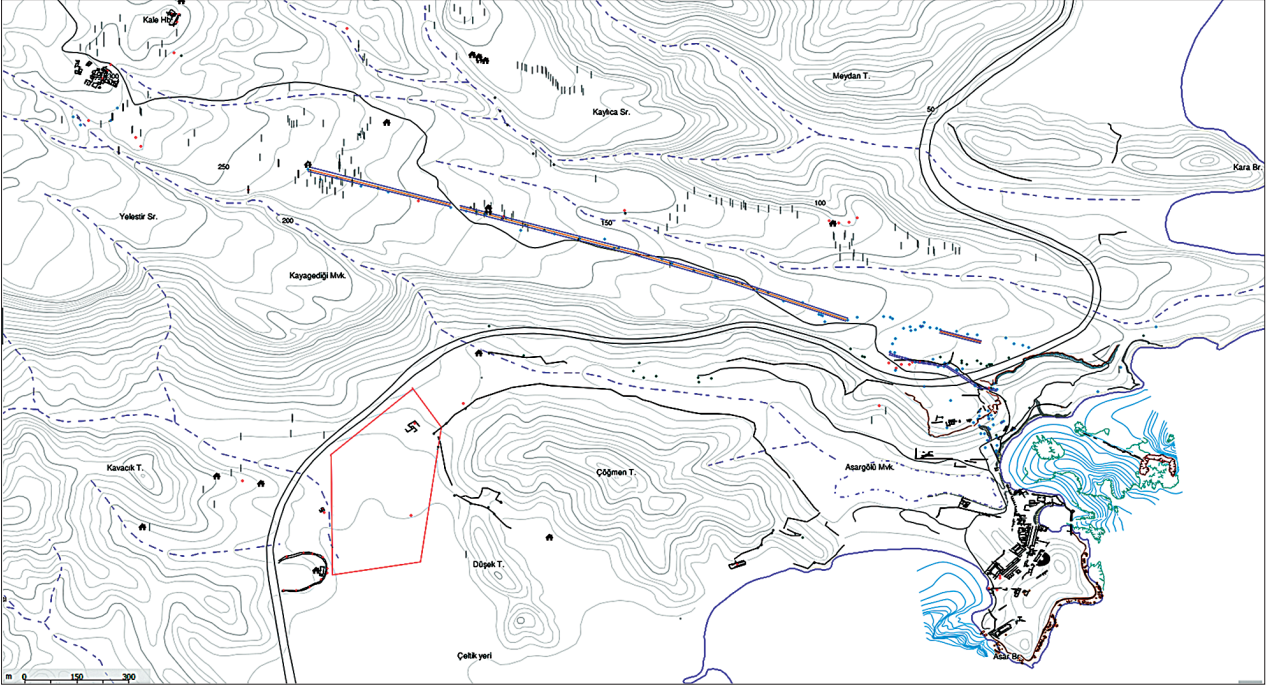
doğrultusunda ise, yaklaşık 25,50 m.'lik bir alanda inşa edilmiş bazilikal tarzda bir kilise yer almaktadır. Lykia Bölgesi Erken Hıristiyanlık ve Doğu Roma yapı tipolojisi özellikleri gösteren söz konusu kilise üç nefli bazilikal plan şemasına sahiptir. Batı kısımda oldukça geniş bir atriuma sahip yapının kuzeyinde ek bir mekân yer almaktadır.

Kentin yakın çevresinde yürütülen çalışmalar kapsamında geçen sene itibarıyla ana hatlarıyla belirlediğimiz, kente taze su sağlayan hidrografik sisteme ait güzergahın devamının tespiti, envanterlenmesi, plana işlenmesi araştırmalarına bu sene de devam edilmiştir. Özellikle Gökgür mevkisi yakınında tespit ettiğimiz köy yerleşiminin hemen altından başlayan ve Phaselis akropolisine, oradan da kente su getiren güzergah büyük ölçüde tespit edilip, haritamıza işlenmiştir. Söz konusu güzergah topografyaya uygun olarak düz bir hat boyunca ilerlemekte ve şimdiki teleferik gişelerinin hemen yanından geçerek Hellenistik yerleşime doğru ilerlemektedir (Res. 8). Söz konusu hidrografik sistemin batı-doğu yönünde birbirine paralel ilerleyen iki güzergahtan oluştuğu ve aralarından servis yolu geçtiği saptanmıştır. Batı-doğu yönünde birbirine paralel ilerleyen bu güzergahın her iki tarafında güzergaha doksan derece açıyla coğrafyaya uygun olarak fakat genellikle kuzey-güney doğrultusunda birbirine paralel yüzlerce terasın kente doğru ilerledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu suyunun hemen kenarlarında yapı, çiftlik kompleksleri ve tekil mezar kalıntılarının yer aldıkları belirlenmiş ve Phaselis'in su sisteminin yanı sıra rezervuar alanları, tarım endüstrisi, iktisadi yapısı, ihraç ürünleri ve alan arkeolojisi üzerine çok değerli veriler elde edilmiştir.

a north-east-south-west direction, is located the main farm building constructed with walls 0.80 m. thick. Due to the thickness of the walls of the straight square main structure and from similar examples, a height of two or three storeys for this building is possible. The workshop, 175 m. north of the tower farmhouse and directly below the hill upon which the farm is located, measures 14x12.65 m. Around the structure, now devastated by a forest road driven through this area, can be seen many terracotta fragments belonging to large storage vessels and pieces of stone presses.

The area to the east and south-east of the farm and workshop structures would have been employed for agricultural purposes with this area bounded by the sea to its east. This coastline, which is adjacent to the bay in which Phaselis' Southern Harbour is situated, is today called Inciryalısı Bay. The restitution plan of the remains of the building, located north-east of Inciryalısı Bay on the coast and very close to the shore, was drawn in this year's studies (Fig. 7). Inside this complex there is a basilica church constructed over an area of 57.40 m. in an east-west direction and approximately 25.50 m. in a north-south direction. Possessing features of the structural typology of the Early Christian-East Roman period in the Lycian region, this church has a three-naved basilical plan. In addition, there is a place north of the structure which has a large atrium to its west.

Studies to determine, inventory and insert in the plan the continuation of routes concerning the hydrographic system supplying fresh water to the city, which were outlined in studies last year, were continued this year. Particularly the route that begins directly below the

Res. 8 Phaselis su temin sistemine ait koordinat noktalarını gösteren topoğrafik harita (F. Demir)
 Fig. 8 Topographic map showing co-ordinates of Phaselis' water supply system (F. Demir)

2014 yılı epigrafi çalışmaları Kuzeydoğu Nekropolis, Orta Liman ve çevresi, Ana Cadde ve Güney Liman ile akropoliste devam ettirilmiştir. Daha önce yayınlanan yazıtlardan 2013 yılında tespit edilemeyen 4 yazıt yerlerinde bulunarak kontrol edilmiş; 2 yeni yazıt ile Hadrianus'a ithaf edilmiş onur takının arşitrav bloklarına ait yeni bulunan 1 fragman bilgi kartlarına geçirilmiş, gps koordinatları alınarak fotoğraflanmış ve envanter numaraları ile sabitlenmişlerdir. Yeni bulunan yazıtlardan ilki Kuzey Liman'ın İnce Burun'a doğru olan ucunda bulunan mendireğin başlangıç kısmının karşısında uzanan sahilin üzerinde konumlanan iki katlı geç dönem yapısının kapı eşliğinin yanında kullanılan devşirme blok üzerinde yer almaktadır (Res. 9). Söz konusu yazıt, yazı karakteri dolayısıyla Hellenistik Dönem'e tarihlendirilir ve Nais isimli bir bayana aittir. Askeri liman olarak adlandırılan Orta Liman ile aquaeductus arasındaki alanda yer alan ve muhtemelen depo olarak planlanmış yapı kalıntıları arasında sürdürülen çalışmalarda ise Serapion isimli bir Phaselisli'nin babası ile birlikte temelinden itibaren inşa ettirdikleri konuta ilişkin bir inşa yazıtı tespit edilmiştir (Res. 10).

Bu yılki epigrafi çalışmalarımızda kentte yer alan yazıtları daha iyi görüntülemek için okunamayan ya da okunmasında güçlükler çekilen yazıtları yeni bir teknolojiyle fotoğraflama çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Epigrafların yazıt okumada karşılaştıkları en büyük problemlerden biri yazıt taşıyıcısının korunum durumudur.

village settlement found near Cökgür and extends to the acropolis of Phaselis and from there distributed water to the city was, for the most part, established and inserted into the site map. The route extends in a straight line in accordance with the topography and passes near the cable car supports before going into the Hellenistic settlement (Fig. 8). It was found that this hydrographic system consisted of two parallel routes in a west-east direction and that there was a service road between them. On both sides of this route, hundreds of terraces were discovered extending towards the city. These are situated at a ninety degree angle from the route in accordance with the topography but are largely parallel to each other in a north-south direction. Further, right on the edge of the waterline, the remains of a building, farm complexes and single graves were found. Significant information concerning the reservoirs, agricultural industry, economic structure, exports and field archaeology of Phaselis was obtained in addition to the ongoing mapping of the hydrographic system.

In 2014 epigraphic studies continued in the North-Eastern Necropolis, the Central Harbour, around the Main Street, the Southern Harbour and the acropolis. Of the inscriptions previously published, four inscriptions that could not be found in the course of the 2013 season were discovered in situ and recorded. Two new inscription and one new fragment belonging to the architrave blocks of the honorary arch dedicated to Hadrian were

Res. 9 Nais'in mezar yazıtı
Fig. 9 Grave inscription of Nais

Binyıllarla ifade edilen süreler boyunca açık havada kalmalarından dolayı görülen aşınma kimi zaman malzeme taşıyıcısı üzerindeki yazıtların yanlış deşifre edilmesine neden olmakta ve zaman zaman deşifreyonu imkansız kılmaktadır. Türkçe'ye "Yansıtma Transformasyonu ile Görüntüleme" olarak çevrilebilecek RTI (= Reflectance Transformation Imaging) teknolojisi sayısal bir fotoğraf-lama metodudur. Bu metot, fotoğrafı çekilen objenin yüzey formunu ve rengini yansıtır ve her açıdan interaktif olarak tekrar ışıklandırılarak objenin yüzey formunun ve renginin matematiksel olarak iyileştirilmesine hizmet eder. Böylelikle herhangi bir fiziksel temasta bulunmaksızın objenin yüzey bilgileri ayrıntılı olarak görülebilir kılınır ve kayıt altına alınır. RTI-uygulamasıyla epigrafik belgelerin ileri teknoloji ile fotoğflanıp değerlendirilmesi çalışması Türkiye epigrafi araştırmaları için bir ilktir ve sonraki çalışmalar için bir örnek teşkil edip, yol gösterici olacaktır (Res. 11).

Ekoloji ve çevre ekiplerimiz tarafından yürütülen floral, faunal ve vektörel çalışmalara çevre bakanlığından alınan onaylar çerçevesinde devam edilmiştir. Bunlardan flora-fauna araştırmalarında, Phaselis ve hinterlandındaki endemik bitki ve hayvan çeşitliliğinden, kentin antik çağ kozmetik üretimi ve endüstriyel tarım hacmine,

Res. 10 Sarapion İsimli Phaselisli'nin inşa yazıtı
Fig. 10 Construction inscription of Sarapion of Phaselis

recorded on information cards, photographed, GPS coordinates taken, and stored with inventory numbers. Of the new inscriptions found, the first was employed as a spolia block near the doorsill of the late period, two-storey structure on the coast that sits opposite the head of breakwater in the Northern Harbour's point towards Cape Ince (Fig. 9). From the characteristics of the letters this inscription can be dated to the Hellenistic Period and belonged to a woman called Nais. Within the studies conducted on the remains of a structure, probably planned as a storage depot, in the area between the Central Harbour (called the Military Harbour) and the aquaeductus, a construction inscription was found. It concerned a house which a man called Serapion from Phaselis, constructed from its foundation along with his father (Fig. 10).

Using new technology to photograph inscriptions which could not be read or which could only be read with great difficulty was a main focus of this year's epigraphic research. This was done in order to better understand and display the inscriptions in the city. One of the major problems epigraphers encounter when reading an inscription is the conservation status of the inscription's carrier. Corrosion –a consequence of exposure to the elements over two millennia– sometimes results in incorrect deciphering of the inscription or sometimes makes decipherment impossible. RTI (= Reflectance Transformation Imaging) is a method of digital photography that reflects the surface form and colour of the object being photographed. It serves to construct a mathematically better surface form and colour of the object by re-lightening it interactively from every angle. Thus, the surface information on the object is made visible in detail without physical contact and is recorded. Photographing and

Res. 11 RTI çalışmaları

Fig. 11 RTI studies

mimari doku ve sikkeler üzerindeki floral-faunal betimlemelerden günümüzdeki tespit ve koruma durumlarına değin çok yönlü tetkikler yaparak akademik ve toplumsal farkındalık yaratacak verilere ulaşılmıştır. Ekolojik araştırmalarda ise, Phaselis ve teritoryumundaki vektörel çalışmalardan, arkeolojik kalıntılar üzerindeki liken ve mantar çeşitliliğine, iklimsel değişimlerin kentin lagünü ve limanları üzerindeki olumsuz etkisinden sivrisinek popülasyonunun artmasına ve salgın hastalıklar sebebiyle kentin terk edilmesine kadar süreç bağımlı çevresel faktörleri belgelenmeye devam edilmiştir. Ekoloji-çevre ve flora fauna ekiplerinin detaylı incelemelerini içeren kapsamlı yayınlar önümüzdeki aylarda Phaseleiton adlı süreli dergimizde yayınlanarak bilim camiasının kullanımına sunulacaktır.

evaluating epigraphic documents through the RTI method is a first for epigraphic studies in Turkey and can serve as a guiding model (Fig. 11).

Floral, faunal and vector studies continued and were conducted by the ecology and environment teams with the permission of the Ministry of Environment. Within the floral-faunal research, miscellaneous observations of the endemic plants and of the animal diversity of Phaselis and in its hinterland were made. Also studied were the cosmetics production of the city and its agribusiness capacity in antiquity, the architectural texture and the floral-faunal depictions on the city's coinage, their identification and their conservation status – all of which produced new information and raised academic and social awareness. Within the scope of this ecological research, process-dependent environmental factors in vector studies, lichen and fungus diversity on the archaeological remains, the negative effect of the climate changes on the lagoons and harbours of the city, the increase in greenhead population, and the city's abandonment due to plague continued to be documented. In-depth papers including detailed observations provided by the ecology-environment and flora-fauna teams will be made available for academic use after being published in the next few months in our periodical entitled, Phaseleiton.